

Tradície v obci

Najvýraznejším prejavom hmotnej kultúry ľudu je ľudový odev. Spôsob odievania a vznik jednotlivých odevných súčastí ovplyvňovali geografické, hospodárske a sociálne podmienky. Dekorativnosť odevu sa formovala v závislosti od príležitosti, na ktorú sa obliekal. Ľudový odev nosení v minulosti na Dobrej Vode patrí k západoslovenskému typu, trnavskému odevnému variantu. Pôvodne sa jednotlivé odevné časti zhotovovali z podomácky vyrobených tkanín, konopného a bavlneného plátna, neskôr z továrenského materiálu. Pestovaním a následným spracovaním textilných vlákien sa zaoberala vari každá dobrovodská rodina. Strava patrí k základným životným potrebám človeka. Charakter stravovania ovplyvňovali predovšetkým geografické a hospodárske danosti prostredia. Skladbu jedál v jednotlivých rodinách podmieňovalo aj ich sociálno-ekonomické postavenie. V chudobných domácnostiach pripravovali jednoduché jedlá, ktoré sa častokrát opakovali, kým v bohatších rodinách sa jedálny lístok vyznačoval väčšou pestosťou. Jedlo sa väčšinou to, čo sa doma dorobilo, buď na poli alebo v záhradke /obilniny, strukoviny, zemiaky, zelenina a ovocie/ a čo sa doma dochovalo /bravčové mäso, hydina, domáce zajace, mlieko a mliečne výrobky/.

Strava bola predovšetkým varená, pripravovaná na otvorenom ohnisku. Hlavnou surovinou na prípravu jedál bola múka. Na varenie a pečenia sa používala šrotová múka, z raže /slíže, šúľance, tašky, báleše/. K tradičným múčnym jedlám sa radia varené cestoviny, ktoré v minulosti patrili medzi najrozšírenejšie jedlá slovenskej kuchyne. Konzumácia cestovín zaberala výrazné miesto v domácnostiach.

Koláče patrili k sviatočným pokrmom, na ich prípravu sa používala kvalitnejšia pšeničná múka. Piekli sa výnimočne a ich sortiment nebol široký.

Chlieb patril k pokrmom, ktorý sa každodenne objavoval na rodinnom stole. Piekla si ho každá rodina sama, a to zvyčajne raz do týždňa. Množstvo upečených pečňov záviselo od počtu

členov tej-ktorej domácnosti. Piekol sa prevažne z ražnej múky – chlebovej, v peci, do ktorej sa mestilo 6 – 8 pecňov chleba. Kašovité jedlá patria medzi najstaršie pokrmy. Pripravovali sa z obilnín, najmä z prosa, neskôr z jačmenných krúпов, zemiakov atď..

K bežne pripravovaným pokrmom boli polievky, ktoré napr. na obed boli často jediným chodom. Polievky sa varili z rôznych druhov surovín, pričom prevažovali strukovinové polievky, ktoré sa pripravovali na sladko alebo nakyselo s pridaním mlieka a octu. Polievky sa zahusťovali zatrepávaním alebo zasmážením. Kyselé polievky bolo zvykom zajedať s chlebom. Varila sa aj kapustová a cesnaková polievka. Mäsové polievky sa varili zriedkavejšie, väčšinou len na významné rodinné udalosti a sviatky.

Mäsové jedla sa jedli zriedkavo, len na výročné sviatky a pri významnejších rodinných príležitostiach. V zime to bolo mäso zo zabíjačiek, najpr. čerstvé, potom z koryta, z rôsolu a potom údené. Hovädzie mäso sa kupovalo len na jar a v lete, a to len na nedeľu jedno kilo mäsa, z ktorého sa najprv urobila polievka a mäso sa jedlo so zemiakmi a chrenom. Na jeseň sa konzumovalo varené mäso z hydiny. Spestrením stravy bolo mäso z domácich králikov a holubou. Z hydiny bol rozšírený chov sliepok – vajcia, husí – perie a kačíc.

V domácnostiach sa používali aj strukoviny najmä fazuľa, hrach, cícer a šošovica na polievky i na rôzne kaše.

Zemiaky boli tiež podstatnou surovinou na prípravu jedál a tvorili súčasť každodennej stravy. Konzumovali sa samostatne, a to varené alebo pečené. Široké uplatnenie našli ako prídavok do iných pokrmov.

Mlieko /kravské a kozie/ bolo tiež nevyhnutnou základnou súčasťou každodennej stravy, či už surové alebo varené. Pilo sa sladké aj kyslé. Z mlieka robili aj mnohé mliečne výrobky: smotana, tvaroh, syr, maslo, ...

Sortiment pestovanej zeleniny a ovocia v minulosti nebol taký široký ako dnes. Zelenina a ovocie sa konzumovali v surovom i varenom stave. Zo zeleniny sa najviac konzumovala kapusta, na jeseň hlávková a v zime kvasená. Na zimu sa ovocie uschovávalo

v čerstvom a sušenom stave. Varili sa aj rôzne lekváre. Med sa používal ako sladidlo. V minulosti sa v domácnostiach obyčajne jedlo trikrát denne. Tvoria výraznú zložku duchovnej kultúry obyvateľov. Jednotlivé obrady, dodržiavanie rôznych príkazov a zákazov, zariekanie, veštby a ďalšie úkony zohrávali dôležité miesto v konkrétnych obdobiach kalendárneho roku. Pôvodne sa realizovali so zámerom zabezpečiť zdravie a šťastie rodiny, v hospodárstve bohatú úrodu a rozmnoženie statku. Mnohé úkony boli zamerané na predpovedanie budúcnosti, napr. termín vydaja, meno ženícha, počasia v nastávajúcom roku, množstva úrody a pod..

Do súčasnosti sa značné množstvo zvykov, ktoré uvádzame, už nezachovalo, žije len v spomienkach pamätníkov. Iné sa dodnes dodržiavajú, ale ich pôvodnú magicko – obradnú funkciu nahradila spoločensko – zábavná funkcia, prípadne ľudia vôbec nevedia vysvetliť, prečo ten – ktorý úkon vykonávajú.

Vrcholiaca jeseň, skracovanie dní a s tým spojené ukončovanie hospodárskeho roka pomaly, ale isto presúvalo poľnohospodárske práce z polí do domov. Stáročný zákon určoval roľníkovi, že do sviatku Všetkých svätých /1. novembra/ musela byť všetka úroda z polí doma, pod strechou, a do sv. Ondreja /30. novembra/ oziminy v zemi. Noci sa výrazne predlžovali na úkor dňa a čas bol považovaný za čas, v ktorom nadobúda prevahu zlo nad dobrom. Podľa predstáv ľudí v určité dni sa prejavuje zvýšená aktivita temných síl, stríg, proti ktorým treba chrániť seba, obydlie i hospodárstvo oveľa intenzívnejšie než inokedy. Konali tak pomocou rozličných ochranných prostriedkov, za aké považovali určité predmety, rastliny, magické znaky a symbolické úkony, realizované často v maskách.

Rodiny sa začali schádzať pri driápačkách, ktoré boli spojené z rozprávaním o strašidlách, bosorkách a všakovakých čudných príhodách zo života. Boli príležitosťou pre spoločenský život mládeže.

- **Na sv. Martina** /11. novembra/ obecní pastieri chodili po rodinách, ktorým pásli statok, vyberať výplatu.
- **Na Katarínu** /25. novembra/ ženy nešili ani nepriadli,

aby sa im prsty nezbiehali. V ten deň sa konala tradičná Katarínska tanečná zábava. Bola to posledná príležitosť na veselú tancovačku, lebo potom nasledovalo štvortýždňové obdobie adventu, obdobie príprav na Vianoce, na slávnosť Narodenia Pána, v ktorom sa pripomína prvý príchod Božieho Syna medzi ľuďmi, a zároveň je to čas, v ktorom sa touto pripomienkou zameriava ľudskú myseľ na očakávanie druhého Kristovho príchodu na konci vekov. Platila povera, že v dome, ktorého prvým návštevníkom je v ten deň žena, sa bude po celý rok rozbiejať riad. Hovorí sa: Katarína na ľade, vianoce na blate, a opačne.

- **Počas adventu** sa chodilo skoro ráno do kostola, na roráty /lat. rorate – roste, podľa začiatku introitu omšového adventného formulára o Panne Márii. Prvým predvianočným zvykom bolo, že dievčatá na sv. Ondreja /30. novembra/ robili úkony, aby sa dozvedeli čas vydaja a kto bude ich manželom, liali rozpustené olovo na lyžičke cez kľúčovú dierku do vody a tak sa snažili uhádnuť, termín vydaja, a meno toho s kým budú stáť pred oltárom, prejav ľúbostnej mágie. Počasie na Ondreja bolo veľmi dôležité, lebo také malo byť celú zimu, slúžilo aj na predpovede budúcej úrody.
- **Na sv. Barboru** /4. decembra/ sa odrezovali halúzky zo zlatého dažďa, čerešní a pod., ktoré sa dávali do váz z vodou, v teplej miestnosti na Vianoce rozkvitnú. Večer po domoch chodili “Barboroky” – ženy v bielych šatoch so šatkou cez tvár. Tento deň bol považovaný za stridží deň, ženy mali zakázané šiť alebo tkať. Vraj, ak by ich pri tejto práci našla Barbora, pričarila by im chorobu.
- **Chodenie Mikuláša.** /6. decembra/ Mládenci oblečení za Mikuláša chodili po domoch a obdarovávali dobré deti, ktoré sa vedeli pomodliť a poslúchali rodičov. S Mikulášom chodili anjel a aj čert, ktorý mal za úlohu potrestať zlé deti. Mikuláš mal na hlave papierovú mitru a v rukách biskupskú palicu – berlu. Anjela oblečeného v bielom zdobili krídla a čertovi začiernenému sadzami

nechýbal kožuch vyvrátený na ruby a reťaz, ktorou stále hrkotal. Po príchode do domu hlavné slovo patrilo čertovi. Nejednému nezbedníkovi pohrozil a za trest mu kázal klaknúť a pomodliť sa. Večer pred Mikulášom si dávali deti do okna očistené topánky, aby im Mikuláš doniesol do nich mikulášske. Deti potom našli v topánkach cukríky, orechy, jabĺčko, sušené ovocie. V minulosti boli darčeky veľmi skromné.

- **Chodenie Lucie.** /13. decembra/ Dievčatá chodili po domoch prezlečené za Lucie, v bielom s husacím krídlom v ruke a keď vošli do domu, ometali steny, čím vyhánali z príbytkov všetko zlé – ochrana pred zlými silami. V tento deň ženy nechodili po cudzích maštaliach, aby ich neobvinili z bosoráctva. Dievčatá si v tento deň napísali na dvanásť lístkov dvanásť mien mládencov. Každý deň jeden lístok spálili a na poslednom, ktorý dievča otvorili na Štedrý deň, bolo meno toho, ktorý jej mal byť súdený. Dvanásť dní od Lucie do Vianoc sa každý deň sledovalo počasie, ktoré malo byť určujúce pre jednotlivé mesiace v budúcom roku.

Najkrajšími a najpoetickejšími sviatkami roka sú Vianoce.

- **Štedrý večer** – celý deň bol pôst. Tento deň sa niesol v znamení príprav na štedrovečernú hostinu. Na večeru sa slávnostne upravil stôl. Pripravil sa vianočný stromček, ktorý ozdobovalo medovníkové pečivo, orechy a jabĺčka. Stromček sa vsadil do dreveného kríža, okolo ktorého položili betlehem. Na Štedrý deň do domu ako cudzia návšteva nemala prísť prvá žena, pretože vraj do rodiny prinesie nešťastie. Naopak s radosťou vítali chlapcov, čo znamenalo zdar v hospodárstve. V ten deň platil aj zákaz akúkoľvek vec požičať z domu, lebo opäť to znamená možnosť privolať do domácnosti nešťastie. Pred večerou gazdiná išla do komory a na sito naukladala sušené ovocie, orechy, ..., a so sviecou v ruke vošla do izby, kde takto zavinšovala: Vinšujem vám títo slávne sviatky,

Krista Pána narodenie, aby vám dal Pán Boh zdravie šťastie, hojné Božé požehnanie a posmrtné kráľovstvo nebeské. Ostatní odpovedali: Amen. Svätenou vodou pokropila izbu, všetkých členov rodiny, ako aj pripravené sviatočné pokrmy. Začiatok Štedrého večera oznamoval hlahol kostolných zvonov a modlitba Anjel Pána. Rodina si sadala k štedrovečernému stolu sviatočne oblečená. Potom sa pomodlili, poďakovali za prežitý rok, prečítali zo Svätého Písma o narodení Ježiša Krista v Betleheme a začala večera. Počas večere horela sviečka na stole a zažatý bol aj vianočný stromček, ktorý bol zavesený na hrade nad stolom alebo zasadený v drevenom kríži. Večera sa ukončila spoločnou modlitbou. Gazda zanesol oblátky s peržlenovou vňaťou dobytku. Po večeri sa chodilo vinšovať veselé vianočné sviatky. Po dedine chodili betlehemci a spievali pod oknami. Štedrý deň ukončila slávnostná polnočná svätá omša.

- **Božie narodenie** /25. december/ je najväčším vianočným sviatkom. Ľudia sa z úcty k tomuto sviatku zdržiavali väčších domácich prác, len statku a hydine sa hodilo krmivo. V tento deň sa každý zdržiaval doma medzi svojimi najbližšími.
- **Deň sv. Štefana**, diakona, /26. decembra/ bol tradične spojený s rodinnými návštevami a večer so štefánskou zábavou.
- **Na Silvestra** sa slúžila ďakovná svätá omša za všetko dobré, čo človek dostal v odchádzajúcom roku.
- **Nový rok** /1. január/ znamenal začiatok nového obdobia a bol spojený s tradičným novoročným vinšovaním – želanie hojnosti v hospodárstve, šťastia a zdravia v rodine. Hovorilo sa, že ako na Nový rok, tak sa bude dariť celý rok.
- **Sviatkom Troch kráľov** /Zjavenie Pána – 6. január/ sa končilo vianočné obdobie. Kňaz v sprievode rectora a miništrantov chodil s koledov po rodinách. Po koledě sa rozobral stromček a vyniesol z izby. V kostole kňaz posväcoval trojkráľovú vodu a po návrate z kostola

gazdiná vysvätila dom touto vodou a trojkráľovou kriedou napísala na veraje dverí podľa roku, ktorý bol napr. /19 – G + M + B – 99/.

- **Na Hromnice** /Obetovanie Pána – 2. februára/ sa v kostoloch svätili sviečky – hromničky, ktoré sa potom v každom dome zapalovali ako ochrana pred búrkou, aby ochránili dom pred bleskom alebo živelnou pohromou.
- **Na Blažeja** /3. februára/ prikladal kňaz v kostole ľuďom pod hrdlo dve spolu zviazané sviečky – ochrana pred bolesťami hrdla. Na príhovor sv. Blažeja, nech ťa Pán chráni od každého zla,..
- **Deň sv. Mateja** /24. február/ bol považovaný za nešťastný, a preto sa v tento deň nezačínala žiadna dôležitejšia práca. Na Mateja je všetko nepodarené a zlé. K tomuto menu sa viaže ľudová pranostika: Matej ľady láme, ak nenájde, tak robí.
- **Fašiangy** – čas od Troch kráľov po Popolcovú – škaredú stredu bol najveselším obdobím v roku. Konali sa rozličné spoločenské a rodinné udalosti, bol to čas svadiieb, veselosti a zábav. Na fašiangy sa chodilo aj pod šable, na konci, v utorok fašiangovú zábavu o polnoci končili pochovávaním basy, čo znamenalo symbolické ukončenie obdobia zábav a veselosti a nástup pôstneho času. Obdobie fašiangov bolo obdobím zabíjačiek spojených s neodmysliteľnými karmínami.
- V deň **Popolcovej stredy** bol prísny pôst, pri svätej omši dával kňaz na čelo veriacim popolom na čelo znak kríža, pričom hovoril: " Pamätaj človeče, že si prach a na prach sa obrátiš", aby si ľudia uvedomili dočasnosť svojho pozemského života a podľa toho sa aj správali. V tento deň chodili mládenci s kladivkami a klincami podkúvať dievky, čo si na fašiangových tancovačkách zodrali opäťky. Začalo sa štyridsaťdňové pôstne obdobie, prípravy na Veľkú noc, na slávenie veľkonočného tajomstva, smrti a zmŕtvychvstania nášho Pána Ježiša Krista.
- Na **Kvetnú nedeľu** – poslednú pôstnu nedeľu chodili

dievčatá s Kyselickou (úkon vynášania Moreny, symbolu zimy a choroby), haluz z vrby ozdobená stužkami a rôzne zafarbenými výduškami. V kostole pri svätej omši sa svätili bahniatka, na pamiatku slávneho vstupu nášho Pána Ježiša Krista do Jeruzalema a spievali sa pašie.

- Na **Zelený štvrtok** sa zviazali kostolné zvony. Ráno sa dievčatá chodili umývať do potoka – pod zelenú vrbu, aby boli pekné a narástli im krásne vlasy.
- Na **Veľký piatok** bol prísny pôst a nesmeli sa pracovať so zemou. V tento deň si veriaci pripomínali ukrižovanie a smrť Ježiša Krista na Golgote.
- **Biela sobota** bola dňom úcty a poklony Božiemu hrobu, ktorá vrcholila večer procesiou Vzkriesenia. Na Bielu sobotu sa znovu rozozvučali zvony a skončil sa 40 dňový pôst.
- Vo **Veľkonočnú nedeľu** sa na rannej svätej omši svätili veľkonočné pokrmy. Popoludní si dievčatá pripravovali kraslice pre polievačov.
- **Veľkonočný pondelok** je spojený s tradičnou šibačkou – šibalo sa vrbovým prúteným šibákom, pričom sa hovorilo: Šibi, ryby, masné ryby, od korbáča, kus koláča, poslala ma má mamička, aby ste mi dali tri vajíčka, jedno biele, dve červené, to je moje potešenie. Neskôr prišiel zvyk oblievačiek. Na polievačku chodievali mládenci v skupinách už od včasného rána. Chlapci pritiahli dievčence k studni a oblievali ich vodou, ktorou nešetrili. Niektoré skončili aj v potoku. Mládencov pohostili jedlom a pálenkou. Večer s východom prvej hviezdičky začala dievčenská šibačka.
- Na **sv. Marka** /25. apríla/ sa posväcovali oziminy, spojené s procesiou do poľa. Modlili sa za dobrú úrodu, preto sa v tento požehnaný deň siali v záhradách uhorky.
- **Stavanie mája**. V predvečer prvého mája postavili regrúti obyčajne pred hostincom máj – vysoký ihličnatý strom – smrek, na ktorom boli rôznofarebné stužky a fľaša s pálenkou. Stavanie a dávanie mája dolu sa v hostinci oslavovalo. Mládenci stavali máje potajomky v noci aj

pred domami dievčat. V prvomájovú noc mládenci robili aj rôzne nezbedy a huncútstva. Gazdovi rozobrali voz vyniesli ho na strechu stodoly a tam ho poskladali, z čoho bola na druhý deň veľká zábava a smiech. V posledný májový deň sa máje váľali za sprievodu harmoniky a veselého spevu.

- **Na Božie telo** bývali v dedine 4 oltáre, pri ktorých si ľudia procesiou uctievali sviatosť oltárnu.
- **Na Jána** /24. Júna/ ľudia chodili zbierať liečivé bylinky, pretože verili, že v tento deň majú magickú moc.

Koncom leta sa konala jedna z najväčších poľnohospodárskych prác – **žatva**. Skôr, ako sa skosili prvé klasy obilia, kosci a žnice si klakli na zem a pomodlili sa za dobrý priebeh žatvy. Po skončení žatvy uplietli ženy zo všetkých druhov koseného obilia dožinkový veniec a vyzdobili ho. A za veselého spevu zanesli veniec gazdovi. Gazda všetkým poďakoval za vykonanú prácu a pozval ich na oldomáš. Jedlo sa, pilo a veselilo pri harmonike až do rána.

K najväčším sviatkom na Dobrej Vode patrili a dodnes patria **hody**. Slávia sa na **deň narodenia Panny Márie**, ktorej je zasvätený kostol. Už týždeň pred hodami sa v dome upratovalo, líčilo zvnútra i zvonku, zabíjali sa vykrmené kačice a husi. Na hodovú slávnosť sa schádzala celá rodina. V dedine nechýbali kolotoče, jarmočníci a samozrejme Cigáni, ktorí chodili po domoch hrať. Všade im domáci nadelili jedla a dali im aj vypiť. Usporadúvala sa aj tradičná hodová zábava. Väčšina týchto zvykov a tradícií zanikla po druhej svetovej vojne, niektoré sa v posledných rokoch obnovili. Svadba bola najvýznamnejšou rodinnou udalosťou a sviatkom, ktorý sa dotýkal nielen rodinného spoločenstva, ale sústreďoval na seba pozornosť širšieho dedinského kolektívu. Na začiatku storočia tradičná svadba trvala 3 – 5 dní, k čomu treba pridať aj predsvadobné obdobie, zahŕňajúce pytačky, zásnuby, ohlášky, pozvanie hostí a vlastnú prípravu svadby. Uzavretie manželstva

nebolo jednoduché. Výber manželského partnera bol ovplyvnený nielen majetkom a sociálnym postavením, ale aj pracovnými schopnosťami. Lúboštný vzťah mladých nebol rozhodujúci. Mladí ľudia sa väčšinou zoznamovali pri rôznych kolektívnych prácach, akými boli napr. driapačky, priadky, letné poľnohospodárske práce, alebo na tancovačkách.

Prvým krokom pred svadbou boli priezvedy – prepáčki, čo vlastne znamenalo akési sondovanie v rodine dievčaťa s cieľom získať pre mládenca nevestu. Prepáčki sa konali zvyčajne vo štvrtok podvečer. Do domu rodičov dievky prišiel mládenec v sprievode rodičov a krstného otca. V rozhovore domácim vyjavili, po čo prišli. Krstný otec vystupoval ako pytač. Potenciálny ženích bol pasívny. Ak rodičia dievčaťa súhlasili so svadbou, pripili si s pálenkou, ktorú priniesol chlapcov krstný. Pri tejto príležitosti sa potom dohodla aj organizácia celej svadby. Súčasne sa dojednala i veľkosť majetku, s ktorým mladí prídu do manželstva. V bohatších rodinách rodičia často nehľadeli na lásku mladých ľudí, ale na ich majetkové pomery. Po pytačkách sa dohoda o svadbe verejne potvrdila v dome dievčaťa za účasti rodiny – zasnuby, obradnoprávnymi úkonmi /výmena darov – v 20. storočí snubné prstene, a iné/.

Po zasnubách išiel mládenec s dievčaťom do fary na zápis, spísať ohlášky. Potom sa po tri nasledujúce nedele konali v kostole ohlášky. Pán farár oznámil pred kázňou z kazateľnice: “Do stavu manželského vstupuje poctivý mládenec a berie si za manželku poctivú pannu Kto by vedel o nejakej prekážke, nech to oznámi na farskom úrade.” Po ohláškach sa začali prípravy na svadbu, ktorá bola sviatkom celej dediny. Rodina a susedia prinášali suroviny na svadobné pokrmy.

Svadby bývali obyčajne v pondelok dopoludnia. V sobotu sa začali robiť prípravy a v nedeľu ráno išiel mladoženích a nevesta do fary, kde odovzdali pánovi farárovi výslužku, pretože pán farár sa zriedkavo zúčastnil svadobného veselí. V predvečer svadby sa u nevesty poschádzali mladé dievky – družice, a pripravovali pierka pre družbov. Konala sa aj

dievocká a mládenecká rozlúčka mladého páru so slobodnou mládežou celej dediny.

Svadba začala v nedeľu večer, kedy sa nosili počty – dary.

V pondelok ráno chodili družbovia povolávať pozvaných hostí na svadbu. Pozvanie na svadbu bolo prejavom uznania a úcty. Bolo vyslovené na pôde domu pozývaných družbom alebo osobne mladým párom. Pozvanie sa nepatrilo odmietnuť. Patrilo sa pozvať vždy celú rodinu. Nepozvanie niekoho z rodiny vyvolalo úrážky a hnev medzi rodinami. Účasť veľkého počtu hostí bola prejavom spoločenského uznania rodiny. Bola to aj otázka prestíže a reprezentácie nielen svadobných rodín, ale aj vznikajúcej novej rodiny.

Po raňajkách bola u rodičov ženícha jednoduchšia odobierka. Potom prišiel ženích spolu so svadobným sprievodom, ktorý viedol starý svat /krstný otec ženícha/, za doprovodu muzikantov do domu nevesty pýtať pre ženícha nevestu a začala sa odobierka oboch mladých, ktorú povedal starý svat a požiadal rodičov, aby mladých požehnali. Odobierka mala obradný, vážny, emocionálne pôsobivý priebeh. Mladí si kľakli pred rodičov, ktorí mali položené ruky na hlavách mladých, opakovali text odriekaný starejším, poďakovali rodičom za vychovanie, nevesta prisľúbila, že bude dobrou manželkou a dobrou nevestou, pobožkali rodičom ruky a tí im urobili na čele krížik. Záverečné poďakovanie, prosba o odpustenie sa trikrát opakovali. Následné rodičovské požehnanie spočívalo v prekrižovaní, kropení svätenou vodou. Odobierku zvyčajne sprevádzal plač nevesty aj ostatných prítomných.

V ten deň nesmela byť otvorená jama na cintoríne, lebo by do roka jeden z manželov zomrel. Potom sa celý sprievod svadobčanov odobral do kostola.

Cestou na sobáš i cestou zo sobáša rozdávali ženy zo svadobného sprievodu okolo stojacim koláče a po skončení svadobného obradu vonku pri kostole ponúkali pálenku. Po sobáši v kostole šiel svadobný sprievod do domu nevesty na obed. Pred začiatkom hostiny a konzumáciou prvého jedla sa slova opäť ujal starejší. Privítal všetkých účastníkov svadobnej hostiny v mene svadobných rodičov im zaželel, aby sa

na svadbe dobre cítili. Potom vyzval prítomných, aby vstali a pomodlili sa za božie dary, pokrmy nachystané na stole. Po modlitbe sa začalo jesť. Počas obeda hrali muzikanti. Pri odchode nevesty do domu ženícha znovu nastalo lúčenie nevesty s rodičmi, celým domom, príbuzenstvom. Ženích opäť ďakoval za jej výchovu. Po obede sa išlo do hostinca tancovať. Tam sa jedlo nepodávalo, ponúkali sa iba koláče a pálenka. Po tanci sa všetci v sprievode odobrali do domu rodičov ženícha. Keď dievča odchádzalo do druhej dediny, mládenci pýtali od mladoženícha za ružu, aby zaplatil výkupné. Pred domom svokruša spolu s mužom privítala nevestu a všetkých svadobčanov. Nevesta prosila o prijatie. Neprichádzala do domu muža len ako nový člen rodiny, ale aj ako nová pracovná sila do gazdovstva. Potvrdením prijatia bolo podanie a pobožkanie rúk. Potom všetkých ženíchova matka pozvala dnu na večeru, počas ktorej sa vyberalo do vienka. Prvá družica povyberala peniaze od svadobčanov a potom im v mene nevesty poďakovala: "Naša mladá nevestička vám skazuje, že vám ona pekne ďakuje za tie dary, ktoré ste jej dali" Tieto peniaze patrili mladomanželom a tvorili základ hospodárenia mladej rodiny. Po večeri sa išlo tancovať do hostinca. Po polnoci sa konal najvýznamnejší obrad svadby – snímanie venca nevesty – očepenie, premena mladej nevesty na vydatú ženu. Na hlavu sa jej dal čepiec, dar od krstnej mamy, znak vydanej ženy. Čepčenie bývalo výlučne záležitosťou žien, od ktorých si musel ženích nevestu vykúpiť. Začepčenú mladuchu predvádzal svadobčanom družba, ktorému potom patrilo prvý tanec s ňou. Tento tanec bol záväzný pre všetkých svadobčanov, ktorí tým potvrdzovali, že ju prijímajú medzi dospelých členov ako vydatú ženu. Potom pokračovala zábava až do rána. Po skončení svadby si svadobní hostia odnášali domov podarúnok – výslužku. V utorok poobede sa vozili duchny, truhla na šaty, posteľná bielizeň, uteráky, osobné šatstvo a skrine – výbava nevesty. Počas svadieb sa robili všelijaké huncútstva.

Tak ako výber manželského partnera a priebeh svadby boli záležitosťou rodičov a zástupcov rodín, ani začiatok

manželského pohlavného života nebolo intímnou záležitosťou mladomanželov. Ukladanie mladého páru na lôžko bol verejno – právny akt, ktorým sa mala potvrdiť právoplatnosť manželstva. Počas svadobnej noci sa vyžadovalo završenie pohlavného aktu. Týždeň po svadbe nevestini rodičia vykonali návštevu v dome ženícha, kde sa obyčajne mladá žena presťahovala, išla za nevestu, aby sa zaviazalo príbuzenstvo.

Účasť na svätej omši v kostole prvú nedeľu po svadbe slúžila na predvedenie nevesty pred celým spoločenstvom už ako mladej ženy, patriecej do mužovej rodiny. Nevesta išla v sprievode svokry.

Nevesta sa stala členom rodiny manžela a žila častokrát spolu so svokrovcami. Preto musela byť poslušná a pracovitá, aby bola s ňou svokra spokojná. Veľkou prekážkou v manželstvách boli majetkové pomery. Chudobný si nesmel vziať bohaté dievča a naopak. Rodičia sa bránili takýmto manželstvám, preto sa niektorí mladí brali bez povolenia rodičov. Mnohí mladí ľudia boli donútení bez lásky sa zobrať kvôli rodičom a majetkom. Takéto manželstvá boli málokedy šťastné. Konflikty medzi manželmi sa bežne riešili bitkou. K väčším nezhodám dochádzalo najmä medzi svokrovcami a nevestou. Pokora a poslušnosť bola v jej postavení nevyhnutnosťou. Mnohé ženy museli celý život trpieť – rozvod neprichádzal do úvahy. Pri vydaji bolo rozhodujúce u dievčaťa veno a u chlapca majetok rodičov. Dievčatám sa do vena dávali role alebo peniaze. Rodičia často vyberali pre svojho syna vhodnú nevestu alebo im ju niekto pošikoval. Potom išiel mládenec spolu s krstným otcom na pytačky, išiel nahovárať. Pri týchto nahovárkach sa dojednali aj o výške vena. Manželstvá z donútenia a manželstvá medzi príbuznými sa uzatvárali vždy z vôle rodičov, ktorých viedol hospodársky a majetkový záujem. Bola to snaha získať do rodiny pracovnú silu, ale aj zväčšiť, no najmä nerozdrobiť majetok. Z tohoto hľadiska sa potom vyberali partneri, ktorých pozemky vzájomne susedili, alebo príbuzní, aby majetok “ostal v rodine”. Vždy bolo záujmom rodiny a manželstva, aby role muža a ženy neležali od seba ďaleko, aby doprava na ne netrvala dlho a aby sa tieto pozemky pri prípadnom delení dali zase

sceliť. Bolo teda hospodárskym záujmom rodičov, aby si nevestu nebrali zďaleka a dcéry nevydávali do vzdialeného majetku. Takisto dvojmanželstvá /dvaja bratia ženatí s dvoma sestrami/ vznikali z majetkových dôvodov. Nárok na rodičovský podiel si vzájomne prepustili brat bratovi, sestra sestre a pod. majetok zohrával v tradičnej vidieckej spoločnosti jednu z najdôležitejších úloh. Určoval sociálny status jednotlivých rodín a ich členov, bol základom na užitie celej rodiny, napomáhal k nasmerovaniu viacerých životných osudov. Preto boj o majetok a o jeho deľbu určoval vzťahy medzi členmi rodiny i v rámci celého dedinského spoločenstva.

Cirkevný sobáš bol uzákonený v roku 1563 a civilný sobáš bol uzákonený od roku 1894. V európskom civilnom a cirkevnom práve už po mnohé stáročia je silne exponovaná povinnosťou manželov plodiť deti. Aj tradičné normy života roľníckych rodín považovali rodenie detí za základnú funkciu rodiny a plodnosť žien bola požadovanou a pozitívne oceňovanou hodnotou. Bezdetnosť sa považovala väčšinou za trest Boží za previnenie. Preto aj v snahách o jej odstránenie prevládali náboženské prostriedky – modlenie, návšteva pútných miest, zázračných studničiek, o bezdetnej žene hovorili, že "nekvitne", ale častejšie hanlivo, že je "jalová". Jej status v rodine i spoločenstve bi spoločenstve bn, ktoré mali deti.

Celá široká rodina žila pohromade v jednom dome, či dokonca len v jednej izbe. /starí rodičia, rodičia a deti/ Rodiny boli vtedy viacdetné, aj desať detí v jednej rodine nebolo zriedkavosťou. Snahou každej matky bolo priviesť na svet zdravé, životaschopné potomstvo. Pôrody sa odbavovali väčšinou v dome rodičky. Nebolo však zriedkavosťou, že chvíľa pôrodu zastihla ženu pri práci na poli, kde neraz sama odrodila dieťa, motykou mu predtala pupočnú šnúru, vzala ho do zástery a tak doniesla domov. Pri pôrode doma bývala len pôrodná baba a ženy z rodiny. Lekára volali len zriedka, dôsledkom čoho bola pomerne vysoká úmrtnosť rodičiek.

Narodenie potomka išiel otec oznámiť rodine s flašou pálenky, s radostníkom. Príbuzné ženy a susedky krátko po pôrode navštívili rodičku, prišli na opačky.

Na krst, do kostola obyčajne dieťa niesli krstní rodičia v sprievode babice. Súčasťou krstu bolo udelenie krstného mena. Výber mena sa robil po dohode členov rodiny. Tradíciou bolo dávať najmä pri prvorodených deťoch mená po rodičoch, ďalej sa dávali mená po starých rodičoch. Neraz sa uplatňoval aj postoj, že "dieťa si meno prinesie samo", čiže dieťa dostalo také meno, aké bolo v ten alebo blízky deň v kalendári. Nemanželské deti sa krstili nezvyčajnými menami, ktoré mali byť znakom ich pôvodu, aby sa odlišovali od ostatných "zákonitých" detí. V minulosti boli najobľúbenejšie mužské mená na Slovensku: Ján, Andrej, Daniel, Pavol, Matej, Jozef, Juraj, Jakub, Michal, zo ženských mien: Anna, Mária, Eva, Zuzana, Dorka, Žofia, Helena, Katarína, Juliana. Krst mal byť čo najskôr, aby dieťa nezomrelo nepokrstené, neraz krstili babice už pri pôrode. Rodičia sa na krste nezúčastňovali. Po príchode z krstu babka podala dieťa rodičom so slovami: "dali ste nám pohanča, priniesli sme kresťanča". Za krstných rodičov sa väčšinou volali súrodencov rodičov. Krstní rodičia požívali vážnosť a úctu, krstné deti im vykali. Pri krste bolo povinnosťou kmotry obdarovať dieťa. Po krste sa konala hostina, ktorá sa vyznačovala hojnosťou a veselosťou, aby bol taký celý život dieťaťa. Starostlivosť o deti nebola taká ako je dnes. Aj hygiena bola na nízkej úrovni. Detská úmrtnosť bola vtedy vysoká. Smrť celkom malého dieťaťa sa zrejme aj pre častý výskyt, nepovažovala za veľkú tragédiu. Okrem iného aj preto, že sa čoskoro narodilo ďalšie dieťa. Útechou bola aj viera, že s pokrstených malých detí sa po smrti stávajú anjelíci. Matky kojili deti do jedného roku. S obliekaním detí si rodičia nerobili veľké starosti. Deti nosili oblečenie i obuv jeden po druhom. Všetky behali od jari do jesene bosé. Vo všeobecnosti sa dieťa v rodine od siedmeho roku pokladalo za schopné vykonávať ľahšie domáce práce a poľné práce, pásli husi, kozy, kravy. Tam strávili väčšinu svojho času a tam našli aj obživu. Väčšie deti pracovali na poli. Do školy chodili poväčšine len cez zimu. Niektorí chlapci odchádzali za učňov. Po vychodení školy rodičia ich už naplno zamestnávali pri gazdovstve. Na gazdovstve potom zostával spravidla

najstarší syn. Mladší išli za učňov alebo sa nechali zverbovať k vojsku. Dospievajúce dievčatá vyjadrujú slovenské ľudové príslovia slovami: "do šiesteho roku češ, do dvanásteho rež, do osemnásteho strež a po dvadsiatom ďakuj tomu, kto ti vezme čerta z domu". Rodina vtedy viacej držala po hromade, pretože ju spájala spoločná práca a každodenné starosti, ktoré ľudí spájali. Všetci boli jeden na druhom závislí. Spoločne sa vždy schádzali pri jednom stole.

V rámci rodiny sa práca delila podľa pohlavia a podľa veku. Do pracovných činností boli postupne zapájané aj dorastajúce deti. Ženská práca v domácnosti bola zameraná predovšetkým na priestory vnútri domu, ale zahŕňala aj namáhavú prácu s domácimi zvieratami, so záhradou a, samozrejme, všetky ostatné pomocné práce na poli či výchovu detí. Rozdelenie právomocí v týchto životných oblastiach bolo určené generačne. Najviac právomocí mala stará matka – gazdiná. Ona rozhodovala o tom, čo sa bude v ten deň robiť, a čo sa bude variť. Dcéry gazdinej a nevesty mali viac – menej rovnaké právomoci a ich pracovné úlohy sa značne prelínali. Práca dievčaťa v rodine sa nedoceňovala. Nevesta bola v podriadenom postavení a musela sa vo všetkom prispôbiť manželovej rodine. Narodenie prvého dieťaťa znamenalo zlepšenie jej situácie v rodine. Mladé ženy sa museli zúčastňovať aj na rôznych spoločných dedinských prácach /páračky, zber sena, atď./. Chudobnejšie dievčatá pracovali na bohatších gazdovstvách, ale aj v mestách ako pomocnice či opatrovatelky detí. Na sezónne zárobkové práce odchádzali muži aj ženy.

Muži pracovali na poli a v maštaliach. Starý otec – gazda rozhodoval o jednotlivých hospodárskych činnostiach a určoval prácu. Reprezentoval rodinu pred úradmi.

Bohatšie sedliacke rodiny si mohli dovoliť na dôležité, najmä sezónne práce najímať pracovníkov z chudobnejších rodín.

Gazda organizoval všetky poľnohospodárske práce a celý chod gazdovstva, rozhodoval o financiách rodiny, kontroloval príjmy a výdavky. Gazdiná nosila kľúče od všetkého a mala na starosti rodinné financie. Nemohla svojvoľne narábať s peniazmi. Život jednotlivca sa začína jeho narodením, smrť je jeho ukončením –

prirodzený dôsledok života, ako jedna z jeho etáp. Je to postoj, ktorý akceptoval poriadok prírody, v ktorom sa zákonite strieda cyklus zrodzenia a umierania, čomu podlieha aj ľudský život. Smrť, najmä starého človeka, sa prijíma ako nevyhnutnosť: "mladý môže – starí musí". Ľudia verili, že určité okolnosti môžu byť predzvesťou choroby alebo smrti niekoho z najbližších príbuzných. Smrť si ľudia predstavovali ako kostlivca, postavu odetú v bielom, s kosou na pleci. Hovorievalo sa, že kosou pretne niť života. Starí ľudia sa na smrť pripravovali, chystali si šaty do truhly, odkladali si peniaze na pohreb. Tento postoj podmieňovala aj silná náboženská viera v existenciu posmrtného života. Napriek tomu smrť bola ťažkou životnou situáciou pre pozostalých. Človek umieral väčšinou v domácom prostredí, v kruhu svojej rodiny. To mu umožňovalo vysloviť svoju poslednú vôľu, spísať závet. A naposledy sa rozlúčiť. Morálnou povinnosťou pozostalých bolo splniť posledné želanie mŕtveho. Prvou povinnosťou po skone bolo zatlačenie očí mŕtvemu., lebo verili, že jeho pohľad môže vyvolať ďalšiu smrť v rodine. Úmrtie člena dedinského spoločenstva sa ohlasovalo zvonením, na umieračiku. Keď v rodine niekto zomrel, nastal veľký smútok. Obriadenie mŕtveho bolo povinnosťou príbuzných. Obliekli ho do sviatočného odevu a uložili do truhly, do ktorej dávali sväté obrázky, modliacu knižku a do ruky mu dali ruženec. Pridali aj peniaz, aby zomrelý mohol zaplatiť svätému Petrovi pri nebeskej bráne. Vystreli ho v prednej izbe, zastreli okná, zastavili nástenné hodiny /na znak toho, že už aj zomrelému sa zastavil čas/, zakryli tmavým uterákom zrkadlo, stôl prikryli bielym obrusom, postavili kríž, zapálili sviece a do nádoby dali svätenú vodu s rozmarínom. Od chvíle smrti mŕtveho nenechávali samého. Večer sa prišli k mŕtvemu pomodliť príbuzní, susedia a známi. Bola to určitá forma rozlúčky, ktorú zakončili pokropením svätenou vodou, urobením kríža nad truhlou. Návštevy v dome pozostalých boli jednak prejavom úcty a rozlúčky s mŕtvym, jednak prejavom spolupatričnosti voči pozostalým, ktorí tak ľahšie znášali žiaľ. Tradičným spôsobom rozlúčky s mŕtvym a vyjadrenia žiaľu bolo obradné oplakávanie – "lamentácie".

Oplakávanie bolo výlučnou záležitosťou žien z rodiny. Pohreby bývali ráno, na tretí deň po smrti nebohého. Kňaz úvodné obrady vykonal v dome nebohého. Počas pohrebu organista odspieval odobierku, v ktorej sa nebohý menovite odobral od všetkých svojich príbuzných, susedov a známych. Vyvolávalo to silné citové reakcie. Pohreb v kostole – zádušným svätá omša a na cintoríne – pochovanie do zeme, prebiehalo podľa predpisov cirkevnej liturgie. Potom v sprievode preniesli švagrovia rakvu na cintorín, kde sa konala druhá časť pohrebných obradov – pochovanie. Každý z rodiny a z dediny si považoval za povinnosť ísť odprevadiť mŕtveho na poslednej ceste. Na cintoríne sa každý člen rodiny lúčil hodeným hrudky hlíny do hrobu. Hudba hrala väčšinou iba na pohreboch mladých ľudí.

Zomrelé malé dieťa v truhličke niesla jeho krstná matka alebo krstný otec. Na cintoríne mali deti vyhradené miesto. Osobitný priestor bol vyčlenený aj pre hroby samovrahov, pod plotom.

Po pohrebe sa konal kar – malá posmrtná hostina pozostalých /zabíjačka, guláš a pálenka/.

Z úcty k zomrelému nosili pozostalí jeden rok smútok – čierny smútočný odev. K normám smútočného správania patrilo aj zdržovanie sa prejavov veselosti, zákaz účasti na zábave, tanci, svadbe. Ženy zachovávali smútok dôslednejšie a dlhšie než muži. Po ukončení smútku sa pozostalí zaradili do normálneho života, neznamenovalo to však koniec spomínania na mŕtveho. Uctievanie, spomienky na mŕtvych – kult predkov je jedným z univerzálnych prejavov ľudskej kultúry /zádušné sväté omše, návštevy cintorínov – hrobov/.

Hroby sa označovali drevenými krížami, neskôr kamenými. Postupne sa miesto hrobu stalo znakom sociálneho statusu zomrelého i jeho rodiny. Na pomníkoch bývali vecné informácie o mŕtvom, /meno, miesto, čas narodenia a úmrtia, spôsob smrti, ako aj rôzne chvály a poďakovania/.

Dedičské práva jednotlivých členov rodiny sa upravovali zmluvami, ktoré mohol robiť otec ako hlava rodiny buď za svojho života, alebo testamentárne. Dedičská zmluva mala zabezpečiť, že majetok zostane v rodine. Ak otec rozdelil majetok medzi deti ešte za svojho života, nechával si vydelenu

časť "na opateru", ktorú zdedil ten, kto doopatroval rodičov. Tieto údaje boli obsahom svadobných zmlúv, ak sa rodičia rozhodli odovzdať gazdovstvo už pri svadbe. Príčinou deľby majetku bývala smrť niektorého z rodičov. Vdova – gazdiná, ak bola bezdetná, musela manželovu rodinu opustiť, avšak ak mala deti, ostávala po mužovej smrti v rodine. Mohla sa opäť vydať a prijať druhého muža do rodiny, ale len so súhlasom rodičov prvého manžela. Ak bol majetok už prepísaný na synovské či dcérske rodiny, pozostalý vdovec alebo vdova dožívali v rodine niektorého dieťaťa. Synovia, ktorí prevzali po rodičoch hospodárstvo, boli povinní sestry zaopatriť a dobre ich vydať. Ak zostal na rodičovskom majetku iba jeden syn, vyplatil ostatných súrodencov. Ak však synov nebolo, majetok prechádzal na dcéry.

V každej životnej situácii rodina nebola ponechaná sama na seba. Bol tu stáročiami utváraný model správania sa, ktorý pomáhal jednotlivcom i rodinám ľahšie sa vyrovnáť so zásadnými zmenami v ich živote. Do spoločenského života patrí predovšetkým náboženský život, ktorého sa zúčastňovala celá obec, takmer celá obec bola katolícka, boli tu židovské rodiny. Ľudia sa zúčastňovali na svätých omšiach, pristupovali k sviatostiam. Konali sa rôzne procesie a púte /najmä do Šaštína a do Mariánky/, ktoré tiež patria k prejavom náboženského života. Typický dobrovodský dom bol stavaný zo surovej tehly – hliny /surová tehla sa robila v hliníku, kde sa nakopaná zem poliala vodou, posypala plevami, rozšliapala nohami a prekopala motykou. Takto vypracovaná masa sa naberala rukami a ukladala sa do drevenej formy tvaru plochých hranolov, kde sa rukou urovnala. Potom sa forma vytiahla a oplákla vo vedre s vodou. Tehly sa ukladali na rovnú zem, kde sa na slnku sušili/. Staršie domy sa stavali z hliny – nabíjaním /medzi dve hrubé dosky vzdialené od seba o hrúbke múru sa sypala vlhká hlina, ktorá sa ubíjala drevenými tlkami. Otvory pre okná a dvere sa vynechali v múre hneď pri nabíjaní/. Stavebné práce viedol skúsený murár, ktorému pri pomocných prácach pomáhali príbuzní a známi. Stavba domu bola jedna z činností, pri ktorých sa významne uplatnila rodinná a

susedská pomoc. Pomocníkom sa dávala len strava a pitie. Murárovi sa vyplácala peňažná odmena. Základy domu, boli plytké. Robili sa z kameňa zalievaného hlinenou, neskôr vápennou maltou.

Dom mal sedlovú strechu pokrytú slamou /väčšinou ražnou, ručne omlátenou cepami, z vymlátenej slamy sa robili otiepkky, ktoré sa slamenými povrieslami priväzovali na latky krovu/ alebo škridlou. Základ krovu tvorili hrubé otesané trámy, do ktorých boli začapované páry krokiev, na ktoré sa vodorovne upevňovali latky, základ pre upevnenie krytiny. Nosnú konštrukciu povaly tvorili povalové hrady z mäkkého dreva, zamurované do obvodových múrov. Medzi hrady sa stupňovito tesne vedľa seba kládli napílené stropné dosky. Povalu tvorila ubitá vrstva hliny, premiešaná s plevami a slamou. Povrch zarovnali riedkym blatom. Uvedená vrstva zeme bola dobrou tepelnou izoláciou a zároveň chránila dolné priestory proti požiarom.

Steny domov sa omazali hustým blatom z hliny a pliev a vybielili – vylíčili vápnom. Zvonku domu sa robil na stene sokel – obrovnávka, ktorá bola vysoká asi 50 cm. Pôdorysné riešenie domu bolo závislé od šírky stavebnej parcely. Vchod do domu bol oblúkovitý a sčasti vyklenutý. Tieto vchody vyčnievali asi na pol metra zo steny a nazývali sa klebetnicami /žudro/. Pre domy staršieho typu je charakteristické vysunuté podstrešie na dvorovej časti, ktoré kryje priestor nazývaný aj nálepok. V niektorých domoch nálepok oddelili od dvora múrikom, čím sa vytvoril čiastočne uzatvorený priestor, nazývaný aj gánok. Vysunuté podstrešie podopierali drevené alebo murované stĺpy. Nálepok či gánok bol miestom, kde sa vykonávali drobné domáce práce, alebo sa tam stretávali susedia na kus reči. Domy mávali od ulice dve malé okná, miestnosti boli nízke, podlaha bola hlinená a strop bol drevený. Bývali v nich otvorené ohniská. Pred sviatkami dlažbu vymazávali a ozdobovali ornamentami vysypanými z piesku. Podobné ozdoby robili vonku na podstení. Roľnícka usadlosť bola trojpriestorová, skladala sa s izby, pitvoru – kuchyne a komory. Vykurovaným a hlavným obytným priestorom domu bola väčšia izba, v ktorej stála pec a ohnisko s otvoreným ohňom.

Do izby sa vchádzalo z pitvora, ktorý bol chladný a neosvetlený. Existovali aj domy z tzv. čiernymi kuchyňami, ktoré mali pec s otvoreným komínom. Život rodiny sa sústreďoval v izbe, ktorá plnila pracovnú, spoločenskú i kultovú funkciu. Slúžila na prípravu a konzumáciu jedál, vykonávanie rôznych domácich prác, bola miestom spoločenských kontaktov a odohrávali sa v nej najvýznamnejšie rodinné udalosti. Okrem toho sa v nej aj spávalo. K základnému inventáru izby patrila pec, ktorá zastávala až štvrtinu plochy, ďalej rohová lavica, stôl, kredenc, truhla na šaty a posteľ.

Komora mala samostatný vchod z dvora. Bola to studená miestnosť bez vykurovania. Slúžila ako zásobáreň, na odkladanie poľnohospodárskych výrobkov a potravín. Nechýbal v nej sud s kyslou kapustou ani múčna truhla. V lete sa v komore aj spávalo, a to predovšetkým dospievajúca mládež. Neskôr v súvislosti s rozrastaním sa rodiny a potrebou väčšieho obývacieho priestoru sa komora pretvárala na ďalšiu izbu tzv. zadnú.

Na uskladňovanie obilia sa používali zbožné jamy, ktoré mali cibulovitý tvar s vnútorným priemerom okolo 200 cm, hĺbkou od 250 do 350 cm, okrúhly otvor mal 65 až 75 cm. Boli vystlané ražnou slamou.

Na obytné priestory domu nadväzovala hospodárska časť. Obytný aj hospodársky trakt boli pod jednou strechou. Počet a veľkosť hospodárskych budov závisela od majetkových pomerov vlastníkov.

Hospodársku časť tvorili maštale, stodoly, chlievy, kuríny a atď.. Do maštale sa vchádzalo z dvorovej časti. Obyčajne bola spoločná pre kone aj kravy, rozdelená bola iba drevenými prepážkami. Stodoly stáli samostatne za domom a slúžili na uskladňovanie sena, slamy, ďateliny a pod.. Bola obdĺžnikového tvaru z kameňa a tehál, a bola pokrytá slamou. Počas žatvy a mlatby slúžila na mlátenie obilia cepami, neskôr mláťačkami.